

In opdracht van het Regionaal Netwerk Zorg en Straf Oost-Brabant

Inventarisatie aanbod voor plegers van partnergeweld in de regio Oost-Brabant

In dit document gaan we in op:

De opdracht en wijze van uitvoering	PAGINA 2
De vraag van plegers van partnergeweld naar hulp	PAGINA 3 - 4
Het beschikbare aanbod voor plegers van partnergeweld	PAGINA 5 - 7
De inzet van lokale (wijk) teams	PAGINA 8
Conclusies en aanbevelingen	PAGINA 9 - 10

>> Wat is de opdracht en hoe hebben we daar uitvoering aan gegeven?

Opdracht: resultaat en aanleiding

In opdracht van het Regionaal Netwerk Zorg en Straf Oost-Brabant heeft Bureau Queste een inventarisatie gemaakt van het aanbod voor plegers van partnergeweld in de regio Oost-Brabant. Het resultaat van de inventarisatie bestaat uit:

- Een overzicht van het beschikbare aanbod voor plegers van partner geweld in Oost-Brabant.
- Inzicht in het gebruik van het pleger aanbod met aanbevelingen voor de verbeteringen van het gebruik en wat er nog aanvullend aan aanbod nodig is.
- Inzicht in de verbeterpunten van het aanbod vanuit het perspectief van de pleger en zijn of haar systeem, zodat er een betere aansluiting wordt gerealiseerd met het aanbod van de rest van het systeem (slachtoffer en/of kind).
- Inzicht in bruikbare elementen van de pleger-aanpak voor Oost-Brabant voortkomen uit een landelijke inventarisatie.

Aanleiding voor de opdracht is de constatering van het Regionaal Netwerk Zorg en Straf Oost-Brabant dat er relatief weinig gebruik wordt gemaakt van het beschikbare aanbod voor plegers van partnergeweld in verhouding tot het aantal meldingen van partnergeweld bij Veilig Thuis. Het regionaal netwerk vraagt zich af of de plegeraanpak voldoende is ingebed in de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling bij de partners in het sociale domein en het zorg- en veiligheidsdomein. De indruk bestaat dat de aandacht vaak uitgaat naar het slachtoffer en niet of minder naar de pleger of het hele systeem (waaronder de pleger).

Daarnaast spelen ook de vragen of het beschikbare aanbod voldoende bekend is bij de partners en of het beschikbare aanbod voldoende aansluit bij de vraag en de behoeften van de plegers van partnergeweld.

naar diverse aanbieders in de regio Oost-Brabant (GGz Eindhoven, GGz Oost-Brabant, de Rooyse Wissel, Novadic-Kentron, Reclassering Nederland, Spreekuur in de wijk, Agressie, en daarna?, Neos, SMO Verdihuis, SMO Den Bosch en Crisis Interventie Team Farent). De respons was bijna 100 %. Alleen van GGz Oost-Brabant hebben we geen reactie ontvangen, maar we hebben begrepen dat deze organisatie geen specifiek aanbod heeft. Vervolgens hebben we verdiepende gesprekken gevoerd met diegenen die de vragenlijst hebben ingevuld.

Bij de centrumgemeenten zijn we na gegaan in hoeverre de gemeenten Wmo begeleiding of andere vormen van ondersteuning specifiek voor plegers inkopen. Uit hun reacties kwam naar voren dat ze geen specifiek aanbod voor plegers inkopen, behalve dat ze subsidie verstrekken aan Reclassering Nederland voor Carrousselgroep, een hulpgroep voor mannen die betrokken zijn bij huiselijk geweld.

Voor de inventarisatie van landelijke voorbeelden hebben we gebruik gemaakt van een aantal

onderzoeksrapporten, internet en de bouwstenen plegeraanbod in vrijwillig kader huiselijk geweld en kindermishandeling voor (centrum)gemeenten en GHNT-regio's. We hebben ook een gesprek gevoerd met professor dr. Janine Janssen, lector Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties bij Avans Hogeschool.

De lokale (wijk)teams hebben een belangrijke rol in de toeleiding naar het plegeraanbod. Vandaar dat we alle lokale (wijk)teams in Oost-Brabant een vragenlijst hebben toegestuurd. Uiteindelijk hebben 21 personen die werkzaam zijn bij lokale (wijk)teams gereageerd. Met een aantal van de respondenten hebben we verdiepende gesprekken gevoerd.

Het inzicht in de vraag naar en het beschikbare aanbod voor plegers van huiselijk geweld heeft geleid tot een aantal conclusies en aanbevelingen. Deze hebben we aan onze opdrachtgevers gepresenteerd (Reclassering Nederland, Novadic-Kentron en Veilig Thuis Oost-Brabant) en hebben we uitgewerkt in deze rapportage.

Hoe hebben we uitvoering gegeven aan de opdracht?

Voor de uitvoering van deze opdracht hebben we ons gericht op:

1. Inzicht krijgen in de behoeften van plegers van partnergeweld om het geweld daadwerkelijk te stoppen.
2. Het inventariseren van het beschikbare aanbod in de regio Oost-Brabant en goede voorbeelden in de rest van Nederland.
3. Inzicht krijgen in de wijze waarop de toeleiding naar het plegeraanbod plaatsvindt.

Om inzicht te krijgen in de vraag c.q. behoefte naar het plegeraanbod hebben we gesproken met een aantal ex-plegers die als ervaringsdeskundige actief zijn met het bereiken en ondersteunen van plegers en slachtoffers. Daarnaast hebben we deelgenomen aan een focusgroep met een aantal plegers. Deze focusgroep vond plaats onder leiding van medewerkers van Fontys Hogeschool in opdracht van Neos. Ook hebben we gebruik gemaakt van diverse beschikbare onderzoeken en artikelen.

Het beschikbare aanbod hebben we geïnventariseerd middels een vragenlijst, gestuurd

Uitgangspunten voor uitvoering opdracht

Om de opdracht uit te voeren zijn we ingegaan op de volgende vragen:

1. Wat is de vraag en in hoeverre sluit het aanbod hierop aan?

- a. De vraag wordt onder andere bepaald door:
 - Kenmerken van plegers van partner geweld
 - Gezinsprofielen van geweld
 - Vormen van geweld

2. Op welke momenten is er hulp c.q. een interventie nodig en welke partij is dan betrokken?

- a. Wat gebeurt er wanneer er wordt gewerkt volgens de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid?
- b. Wat is er nodig om het geweld te stoppen, de risico's te verminderen en het herstel te bevorderen?

3. Welk aanbod is aanwezig op welk moment?

4. Wat ontbreekt er aan aanbod c.q. wat zijn aandachtspunten?

>> De vraag van plegers van partnergeweld naar hulp

Kenmerken van plegers

In deze inventarisatie richten wij ons specifiek op plegers van partnergeweld. De vraag is om wie het dan specifiek zal gaan? Uit [cijfers van Veilig Thuis](#) en onderzoek naar plegers van partnergeweld en kindermishandeling in opdracht van het WODC komt naar voren dat de meeste plegers van partnergeweld een man is, geboren in Nederland en 23 tot 50 jaar oud (de gemiddelde leeftijd van een

veroordeelde dader is 35,6 jaar). De risicofactoren voor het plegen van geweld in het algemeen zijn een lage opleiding, psychische en psychiatrische problemen, alcohol en drugsgebruik, stress in het gezin en conflicten tussen partners. Een combinatie van aanwezigheid van deze factoren en wisselwerking daartussen geven een nog betere verklaring voor het geweld.

Plegers van partnergeweld hebben over het algemeen een weinig oplossend vermogen.

Een gebrek aan consensus tussen de partners en gebruik van macht en controle in de relatie komt vaker voor dan bij niet-plegers. Plegers van partnergeweld slagen er minder goed in om irritaties en gevoelens uit te spreken, luisteren minder goed naar elkaar, tonen minder begrip en respect voor de partner, vermijden het bespreekbaar maken van problemen en kunnen moeilijker afstand nemen van een conflict.

Uit de gesprekken komt naar voren dat de plegers over het algemeen onvoldoende inzicht hebben in

hun eigen gedrag. Wanneer ze dat wel hebben, dan is er schaamte aanwezig (zelfstigma). Dit maken ze uit zichzelf zelden bespreekbaar. Een ex-pleger vertelde dat in de loop van de tijd ook een gevoel ontstond van niets meer te verliezen hebben. Het geweld werd toen steeds extremer.

De aanleiding voor het geweld verschilt niet zo tussen vrouwen en mannen. De uiting wel. Mannen maken meer dan vrouwen gebruik van fysiek geweld.

Gezinsprofiel voor herkennen van geweld

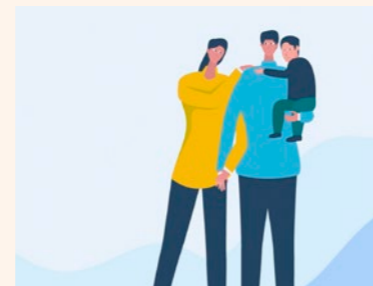
Voor het herkennen van geweld heeft Augeo op basis van het onderzoek van [Verwey Jonker](#) een aantal [gezinsprofielen](#) ontwikkeld. Uit het onderzoek blijkt dat de problematiek die speelt binnen de gezinnen waar geweld voorkomt veel heviger en hardnekkiger is dan werd gedacht. Om maatwerk te bieden aan een gezin is screening en analyse van het soort geweld en de problematiek in het gezin nodig.

Deze profielen helpen bij deze analyse om het geweld te herkennen, te begrijpen van wat er speelt en welke hulp er nodig is. In elk profiel staat andere problematiek op de voorgrond.

¹ Deze beschrijving van het gezinsprofiel sluit aan bij de definitie complexe scheiding volgens de [Herziene Richtlijn Scheiding 2020](#) van het Nji: een complexe scheiding is een scheiding waarbij ouders door aanhoudende ernstige conflicten het belang en welzijn van de kinderen uit het oog verliezen, en daarnaast ook het wederzijdse belang.

De vijf gezinsprofielen, een hulpmiddel om geweldspatronen binnen gezinnen te herkennen:

Intieme terreur

Bij Intieme terreur is er sprake van een machtsverschil tussen de partners. Een partner, meestal de man, oefent dwang en controle uit op zijn partner en soms ook op de kinderen als die er zijn. Dit door haar vrijheid te beperken, haar te isoleren en door het gebruik van, vaak ernstig, geweld, ook seksueel. Het slachtoffer en de kinderen voelen zich continu bedreigd en onveilig.

Gezin in de stress

Bij het profiel gezin in de stress staat centraal dat er een hoge mate van stress is door een opeenstapeling van factoren. Dit leidt herhaaldelijk tot conflicten waarbij het (ernstige) geweld ook van twee kanten kan komen. Regelmatig gaat dit samen met alcoholmisbruik bij één van de partners. De kinderen kunnen slachtoffer zijn en getuige.

Langdurige zorg

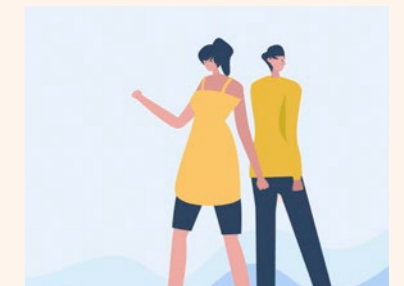
In het profiel langdurige zorg staat op de voorgrond dat één (of beide) partners vanwege een beperking of psychische problemen langdurige zorg nodig heeft. In de gezinnen kan ook geweld tussen partners een rol spelen. Daarnaast is er door de problematiek van ouders vaak een onveilige opvoedsituatie voor de kinderen en komt verwaarlozing vaak voor.

Kindgedrag en opvoedstress

In het vierde profiel gaat het vooral om kindgedrag en opvoedstress. De (ernstige) gedragsproblemen van kinderen kunnen een reactie zijn op het geweld in huis of komen voort uit aangeboren problematiek. Het gedrag kan ook conflicten en geweld veroorzaken tussen beide ouders onderling, of tussen ouder en kind. Er is veel opvoedstress en onveiligheid voor de gezinsleden.

Complexe conflict-scheidingen¹

Het kenmerk van het profiel complexe conflictscheiding is dat de problemen vooral rond de omgang spelen na echtscheiding. In aanloop naar en als de scheiding is uitgesproken is er met name psychisch geweld en een juridisch gevecht om de kinderen. Kinderen hebben last van de conflicten tussen ouders.

vervolg: De vraag van plegers van partnergeweld naar hulp

Vraag naar hulp?

Om te bepalen welke vorm van hulp er nodig is om het geweld te stoppen, is inzicht in het complexe samenspel van de geweldsvormen nodig en wat de achterliggende oorzaak is van het ontstaan van geweld. Dit kan per situatie verschillen. Daarmee kan dus de hulpvraag ook per situatie verschillen.

Het werken volgens de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid geeft een handelingskader om hier naar te kijken. Het werken volgens de visie verhoogt de kans op het stoppen van geweld. Een belangrijke voorwaarde is dat plegers gemotiveerd en bereid moeten zijn om hun gedrag te willen

veranderen en het geweld daadwerkelijk te stoppen. Uit de gesprekken met ervaringsdeskundigen en het onderzoek van Regioplan (Vermaat, 2020) in opdracht van de gemeente Tilburg en Sterk Huis in 2020 naar plegers blijkt dat de motivatie het hoogst is om hulp te accepteren om de situatie te veranderen, nadat er een incident heeft plaatsgevonden, dus in de fase gericht op het creëren van directe veiligheid. Uit [een onderzoek van IVO](#) over de acceptatie van hulp na de inzet van het Tijdelijk Huisverbod komt naar voren dat er drie typen van geweldplegers zijn die hulp accepteren.

Uit de gesprekken met ex-plegers komt naar voren dat er juist vlak na het incident (op het moment dat de motivatie het grootst is) over het algemeen weinig hulp wordt geboden.

Hulp om agressie te reguleren kan een eerste stap zijn om geweld te stoppen. Het gaat daarbij niet alleen om te leren om agressie en geweld te voorkomen, maar ook het inzicht krijgen in eigen gedrag en het bespreekbaar te maken. Uit gesprek met een medewerker van Veilig Thuis blijkt dat bij veel plegers het ontbreekt aan inzicht over hun eigen gedrag. Ex-plegers die we hebben gesproken geven aan dat velen last hebben van het taboe op geweld. Dat taboe leidt er toe dat ze niet zomaar uit zichzelf gaan praten over het geweld en om hulp gaan vragen. Ze adviseren om het taboe meer te doorbreken en zouden willen dat er meer open zonder oordeel het gesprek wordt aangegaan met de pleger.

Uit de gesprekken met ex-plegers komt naar voren dat er behoefte is aan informatie voor plegers over het beschikbare hulp aanbod.

Daar waar mogelijk is het belangrijk om systeemgericht te kijken. Zoals de ex-plegers aangeven moet niet alleen de pleger veranderen, maar ook het slachtoffer. Het patroon in de relatie moet worden doorbroken om geweld te voorkomen.

Om de risico's op herhaling van geweld te voorkomen, moeten de onderliggende problemen (risicofactoren) worden aangepakt (verslaving, psychische problemen, schulden). Aangezien bij de meeste betrokkenen van huiselijk geweld meerdere problemen aanwezig zijn (risicofactoren) vraagt dit per definitie om een multidisciplinaire benadering om zo effectief mogelijk hulp aan te bieden (zie ook aanbevelingen het [Verwey-Jonker Instituut](#))

Uiteindelijk gaat het erom dat er wordt gekeken wat er in het systeem nodig is om het geweld te doorbreken en wat er en wat er aanvullend specifiek nodig is voor de pleger en het slachtoffer.

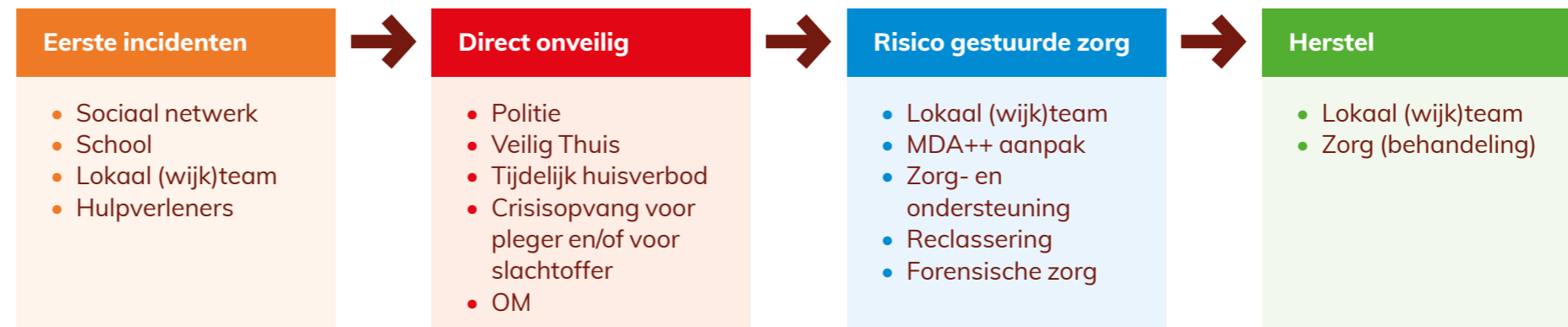
Type	Omschrijving
Gewetensvol	Intrinsieke motivatie. Pleger wil veranderen, een eind maken aan relatieproblemen en geweld. Meldt zich vrijwillig bij hulpverlening
Calculerend	Extrinsieke motivatie. Pleger kiest eieren voor z'n geld. Motivatie om behandeling te accepteren voornamelijk om negatieve consequenties te vermijden (straf, echtscheiding).
Volgzaam	Extrinsieke motivatie. Pleger is gezagsgetrouw en accepteert daarom hulp. Vermijden negatieve consequenties minder belangrijk. Grote kans dat intrinsieke motivatie wordt ontwikkeld.

>> Het beschikbare aanbod voor plegers van partnergeweld

De momenten waarop hulp het meest effectief is

Om geweld te voorkomen en te stoppen is het van belang dat er vroegtijdig hulp beschikbaar is. Kijkend naar de momenten waarop er contact is met betrokkenen, zijn er verschillende professionals die iets kunnen betekenen.

Beschikbaar aanbod in de regio Oost-Brabant

In de regio Oost-Brabant is er divers aanbod beschikbaar voor plegers van partnergeweld. Dit aanbod is ofwel vrij toegankelijk ofwel er is een verwijzing nodig. Dit kan gaan om een verwijzing via het lokaal (wijk)team aangezien het om Wmo begeleiding gaat. Ook kan het gaan om een verwijzing door de huisarts omdat het om aanbod gaat dat wordt gefinancierd uit de zorgverzekeringwet.

	Eerste incidenten	Direct onveilig	Risico gestuurde zorg	Herstel
Vrijwillig vrij toegankelijk	(outreaching) Maatschappelijk werk Huisarts	<ul style="list-style-type: none"> • Crisis Interventie Team Farent • Crisisopvang SMO Verduhuis • Stopgesprek politie • Carrousselgroep 	<ul style="list-style-type: none"> • Agressie, en daarna? • Carrousselgroep • Agressiehantering, training Lev Groep/GGZ Oost-Brabant • Maatschappelijk werk • MDA++ (is in oprichting) 	Agressie, en daarna?
Vrijwillig met verwijzing			<ul style="list-style-type: none"> • Ambulante Wmo begeleiding • Agressieregulatie (Rooyse Wissel groepsgewijs en individueel) • Systeemgesprekken pleger-slachtoffer als onderdeel traject binnen de vrouwenopvang Neos • Reguliere behandeling GGz en verslaving Novadic-Kentron 	Trauma-behandeling
Gedwongen kader/drang en dwang		Tijdelijk huisverbod (bestuurlijke interventie) Contactverbod Gebiedsverbod/Meldplicht Time out voorziening (Politiecel en verblijf in een Penitentiaire Inrichting)	<ul style="list-style-type: none"> • Agressieregulatiegroep De Omslag (Woenselse poort) • BORG training Reclassering Nederland • Forensische zorg gericht op verminderen delictgedrag Woenselsepoort (gespecialiseerd in zeden), Rooyse Wissel en Reinier van Arkel 	

vervolg: Het beschikbare aanbod voor plegers van partnergeweld

Uit diverse gesprekken blijkt dat maatschappelijk werkers en huisartsen over het algemeen goed in staat zijn om het gesprek met plegers van partnergeweld te voeren in een vroeg stadium. Of dit ook (regelmatig) gebeurt is wel de vraag (zie ook pag. 8 van deze rapportage over lokale (wijk)teams). Zij moeten het geweld signaleren en de bejegening moet zodanig zijn dat de plegers zich vrij voelen om hulpvraag ook daadwerkelijk te kunnen stellen.

Wanneer er een actuele situatie van geweld zich voordoet, zijn diverse partijen bezig om het geweld daadwerkelijk te stoppen. In Den Bosch en Oss vinden er gerichte crisisinterventies plaats. Veilig Thuis pakt na een melding als eerste de zaak op en richt zich op het creëren van directe veiligheid. Zij doen dat vaak in samenwerking met betrokken partners, het lokale (wijk)team en zorgaanbieders. Veilig Thuis wijst onder andere de plegger op een time-out mogelijkheid of op beschikbaar hulpaanbod. SMO Verdihuis bood in het verleden specifieke opvang voor plegers met begeleiding gericht op het stoppen van geweld. Deze specifieke vorm van opvang bestaat nu niet meer. Tegelijkertijd is het nog wel steeds voor plegers mogelijk om te verblijven binnen SMO Verdihuis.

Binnen het actiegericht overleg vindt er overleg plaats tussen Veilig Thuis, Politie, OM en 3 RO om met elkaar te bepalen wat nodig is om het geweld te stoppen. In de regio Helmond/Eindhoven heeft Veilig Thuis in 2022 53 keer een Tijdelijk Huisverbod ingezet. In de regio Den Bosch/ Oss is dat 39 keer gebeurd. Veilig Thuis spreekt de plegger altijd bij de afweging om over te gaan tot een Tijdelijk Huisverbod. Veilig Thuis heeft ook afspraken met diverse opvanglocaties, zodat zij altijd een opvangplek kunnen aanbieden. Overigens gaat Veilig Thuis altijd eerst na of iemand in zijn of haar sociaal netwerk terecht kan. Vervolgens gaat Veilig Thuis in gesprek met alle direct betrokkenen, waaronder

de plegger om na te gaan wat er nodig is om het geweld te stoppen. Het hangt af van het leervermogen en de motivatie van de plegger of Veilig Thuis erin slaagt om de plegger daadwerkelijk naar hulpverlening toe te leiden.

De Carrousselgroep van Reclassering Nederland, de Training Agressiehantering van de Levgroep, Agressieregulatie van de Rooyse Wissel en Agressie, en daarna? zijn de enige vormen van ondersteuning specifiek gericht op plegers van (partner)geweld. De Carrousselgroep biedt wekelijks een training aan waar iemand direct kan instromen. Aan de training nemen over het algemeen mannen deel die agressief zijn. Ze leren inzicht te krijgen in hun eigen gedrag en wat zij nodig hebben om hun agressie te reguleren. Het aanbod van de Rooyse Wissel is vergelijkbaar, maar alleen toegankelijk na een doorverwijzing vanuit de huisarts. Zij bieden deze ondersteuning ook individueel aan. Beide organisaties geven aan dat er in verhouding minder plegers gebruik maken van het aanbod dan dat er plek beschikbaar is. De training Agressiehantering van de Levgroep en GGZ Oost-Brabant vindt alleen plaats wanneer er voldoende aanmeldingen zijn. De training start met een groep mannen die hun agressie leren beteugelen. Deze groep maakt met elkaar de training af.

René Haring is als ex-plegger van geweld begonnen met een organisatie Agressie, en daarna? dat zich specifiek richt op mannen die agressief zijn en plegger zijn van partnergeweld. Pleggers, maar ook slachtoffers weten deze organisatie zelf te vinden. Over het algemeen komt niemand bij Agressie, en daarna? terecht via een andere organisatie. Zij bieden individuele begeleiding zolang iemand dat nodig heeft. In andere delen van het land waar geen aanbod is zoals wordt aangeboden door de Carrousselgroep en de Rooyse Wissel zetten ze ook groepsbijeenkomsten op.

Uit de inventarisatie komt verder naar voren dat plegers wel hulp aangeboden krijgen vanuit reguliere Wmo begeleiding en/of een behandeling door de GGZ en of Verslavingszorg. De Rooyse Wissel, Reinier van Arkel en de Woenselse Poort bieden ambulante behandeling voor plegers om het delictgedrag te verminderen. Meestal gebeurt dit binnen het kader van forensische zorg, maar het kan

ook vanuit vrijwillig kader. De Rooyse Wissel en Woenselse Poort zijn allebei gespecialiseerd in behandeling van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Verder staat binnen een reguliere behandeling binnen de GGZ en verslavingszorg het stoppen van geweld en het verminderen van de agressie minder centraal, maar wel de risico's die het geweld kunnen veroorzaken.

Carrousselgroep en Agressieregulatietraining de Rooyse Wissel

Zowel de Carrousselgroep als het aanbod van de Rooyse Wissel is een laagdrempelig aanbod voor mannen die betrokken zijn bij huiselijk geweld. De deelnemers kunnen elk moment instromen om deel te nemen aan een groep die elke week bij elkaar komen. Er is geen wachttijd. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen de mannen hun ervaringen met elkaar en krijgen handvatten mee hoe om te gaan met agressie. Ze leren o.a. via lichaamsgerichte oefeningen bij zichzelf na te gaan wanneer ze boos worden, wat ze voelen en wat ze dan moeten doen. Opvallend is dat beide aanbieders aangeven dat de aanmelding voor deelname aan de groepen achterblijft bij de beschikbare plaatsen. Dat terwijl zij en ook andere gesprekspartners aangeven dat het aanbod leidt tot goede resultaten. Tijdens deelname zijn er minder geweldsincidenten, hebben de deelnemers beter inzicht in hun eigen gedrag, zijn meer bereid om te praten en ook is de bereidheid om hulp aan te pakken om problemen structureel aan te pakken groter (inzet van risicofactoren).

Op dit moment krijgen ze aanmeldingen vanuit Reclassering, Veilig Thuis en huisartsen (ook vanuit deze organisaties zouden er volgens de trainers meer aanmeldingen mogen komen). De lokale (wijk)teams hebben positief gereageerd op de presentaties over hun aanbod, maar aanmeldingen vanuit de lokale (wijk)teams blijven achter. Uit de gesprekken die we met potentiële toeliders hebben gevoerd komt naar voren dat het op dit moment erg persoonsafhankelijk is of een plegger wordt toe geleid naar het aanbod. Ook al is men bekend met het aanbod, het is nog steeds niet voor iedereen voor de hand liggend om een plegger al direct toe te leiden naar de Carrousselgroep of de Rooyse Wissel. De focus ligt veelal op andere activiteiten, dan op het specifiek toeliden van een plegger naar plegeraanbod. Beide organisaties zouden graag de afspraak willen maken om al in een vroeg stadium contact te hebben met de plegger zelf, zodat ze ook zelf de motiverende gesprekken kunnen voeren. Carrousselgroep heeft onlangs de aanmeldprocedure hierop nog aangepast. Een toelider kan na het signaleren van huiselijk geweld aan de plegger om toestemming vragen voor het doorgeven van contactgegevens aan de Carrousselgroep. De Carrousselgroep voert vervolgens zelf de motiverende gesprekken om daadwerkelijk te gaan deelnemen.

vervolg: Het beschikbare aanbod voor plegers van partnergeweld

Goede voorbeelden uit de rest van het land

In opdracht van het landelijk programmateam Geweld hoort Nergens Thuis hebben Sander van Arum, Caroline Mobach en Richelle Stolzenbach een [inventarisatie](#) gemaakt van het beschikbare plegeraanbod in Nederland. Zij hebben een onderscheid gemaakt in:

- Laagdrempelig (systeemgericht) vrijwillig hulpaanbod aan plegers
- Specialistisch systeemgericht aanbod
- Plegeraanbod in samenwerking met ervaringsdeskundigen
- Interventies (bij afweging) samenloop Zorg en Straf
- Interventies (en hulpaanbod) ingedeeld op basis van effectiviteit
- Overige initiatieven plegeraanpak.

Voor het volledige overzicht verwijzen we naar de [rapportage](#) zelf. Dit is namelijk nog steeds actueel. Naast de voorbeelden uit de rapportage, zijn er nog meer voorbeelden te noemen:

- De [Cirkel is rond](#) (West-Brabant) en [Ervaring in huis](#) zijn twee voorbeelden waarbij het team volledig bestaat uit ervaringsdeskundigen. Zij bieden een luisterend oor voor zowel slachtoffers als plegers. Beide initiatieven bieden ook een Supportgroep voor Mannen. Deze supportgroep is er voor plegers van huiselijk geweld. Arno van Dam en Janneke Aerts deden in 2022 onderzoek naar de effecten en werkwijze van support-

groepen voor plegers van huiselijk geweld. Uit dit onderzoek komt naar voren dat deelnemers meer controle over agressie, een hogere kwaliteit van leven, een betere relatie met naasten en een positiever zelfbeeld hebben.

De belangrijkste succesfactor daarvoor is dat het aanbod snel beschikbaar is, buiten kantooruren plaatsvindt en er snel contact is met de ervaringsdeskundige begeleider.

- [Niet meer door het lint](#) van GGZ Westelijk Noord Brabant is een laagdrempelig aanbod voor mannen die agressief gedrag willen beheersen. Het is een cursus voor mannen onder begeleiding van 2 therapeuten. De cursus is wekelijks, gedurende 18 weken. Er wordt in sessies gewerkt aan gedragsverandering en het verminderen van de gevolgen van het agressieve gedrag. GGZWNB kent ook een aanbod voor de slachtoffers van huiselijk geweld. In de provincie Brabant is GGZWNB de enige reguliere GGZaanbieder met een dergelijk aanbod.
- De afgelopen jaren hebben binnen de vrouwenopvang diverse pilots plaatsgevonden om de pleger meer te betrekken in de begeleiding om het huiselijk geweld aan te pakken. Samen met alle betrokkenen wordt een plan opgemaakt wat er nodig is om het geweld te doorbreken en zo nodig krijgt de pleger ook een begeleider (bijvoorbeeld Stichting Arosa – [Take a Brake](#)).

>> De inzet van lokale (wijk) teams voor plegers van partnergeweld

Lokale (wijk)teams werken aan veiligheid

De lokale (wijk)teams zijn verantwoordelijk voor het signaleren en bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast hebben zij ook een belangrijke rol in het stoppen van geweld wanneer er een melding is gedaan bij Veilig Thuis.

De lokale (wijk)teams maken samen met betrokkenen een veiligheidsplan en houden zicht op de veiligheid. Vanuit deze rol en verantwoordelijkheid richten de lokale (wijk)teams zich ook op plegers van geweld. Dat is de aanleiding geweest om bij alle lokale (wijk)teams na te gaan hoe zij deze rol en verantwoordelijkheid invullen.

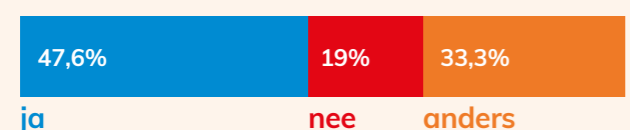
Werken jullie met casuïstiek dat is overgedragen door Veilig Thuis?

Maken jullie een veiligheidsplan?

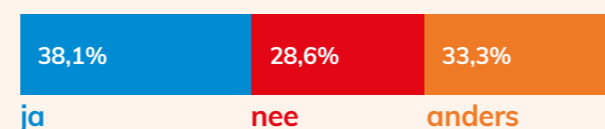

Voor het opstellen van het veiligheidsplan, betrekken jullie daarbij altijd de pleger?

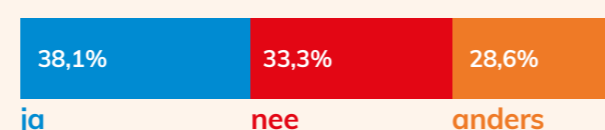

Er hebben 21 professionals werkzaam bij diverse lokale (wijk)teams gereageerd op de vragenlijst. We hebben 40 teams benaderd voor het invullen van de vragenlijst. Hieronder staan de resultaten.

Maken jullie met de pleger een plan waarin het definitief stoppen van gedrag van de pleger centraal staat?

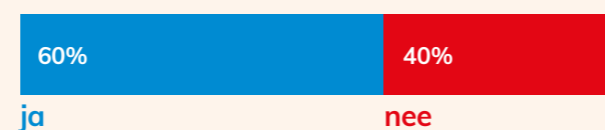
Zijn de professionals voldoende toegerust om bij de pleger aan te sluiten, deze te betrekken en te motiveren tot hulp?

Hebben jullie een sociale kaart met daarop hulp voor plegers?

Kennen jullie het aanbod van de Carrouselgroep?

Ondersteuning aan plegers van partnergeweld

Op de vraag of lokale (wijk)teams ook zelf lichte ondersteuning bieden, geeft een aantal professionals aan dat het maatschappelijk werk gesprekken met de plegers aangaat. Ook vanuit Veilig Thuis wordt bevestigd dat een aantal maatschappelijk werkers goed in staat zijn om gesprekken te voeren met plegers. Maatschappelijk werkers kunnen samen met de pleger zoeken naar de onderliggende problemen en in beeld brengen wat zij nodig hebben om het geweld te stoppen. De gesprekken kunnen ondersteunend zijn in het krijgen van inzicht in eigen gedrag en wat de pleger kan doen in bepaalde situaties om te voorkomen dat hij of zij geweld gaat plegen. Ook geeft een aantal personen aan dat ze proberen pro-actief hulp aan te bieden aan plegers.

Ze kunnen outreachend te werk gaan en er op af gaan. Tegelijkertijd blijkt ook uit het antwoord op de vraag of de lokale (wijk)teams goed kunnen aansluiten op de pleger, dat maar een derde van de respondenten dit met ja beantwoordt. De expertise van de medewerkers in de lokale (wijk)teams op het terrein van huiselijk geweld en kindermishandeling is verschillend per medewerker.

Zoals iemand aangaf
“De plegers moeten het gevoel hebben niet ‘anders’ te zijn en ook hulp verdienen en deze daadwerkelijk ontvangen”

Afhankelijk wie de pleger is en of hij of zij open staat voor hulp, verwijzen lokale (wijk)teams door naar hulpverlening. Als voorbeelden voor het doorverwijzen naar hulp is het volgende genoemd:

- Huisarts, met name om ondersteuning via de Praktijkondersteuner te krijgen
- Wmo begeleiding
- Opvoedondersteuning
- Behandeling bij de GGz en/of verslavingszorg
- Carrouselgroep
- Therapie t.b.v. agressieregulatie
- Crisis Interventie Team Farent
- Agressiehantering, groepsaanbod binnen LEV groep

Uit de reacties blijkt ook dat het aanbod van Kairos wordt gemist. Kairos heeft ervoor gekozen om het werkgebied te verkleinen en zicht terug te trekken uit de regio Den Bosch/ Oss. Iemand geeft ook aan dat er weinig concreet aanbod is. Dit sluit ook wel aan op de reacties die we hebben gekregen op de vraag of ze het hulpaanbod voor plegers toereikend vinden. Een aantal geeft aan van wel, maar de meesten geven aan onvoldoende zicht te hebben op wat er echt nodig is en wat er dan ontbreekt. Hiervoor is gerichtere scholing nodig over hoe plegers te ondersteunen geeft iemand aan. De verdiepende gesprekken met medewerkers van de lokale (wijk)teams ondersteunt het beeld dat er wel met alle betrokkenen wordt gesproken over het geweld, ook met de pleger. Ze gaan na wat het systeem nodig heeft om het geweld te stoppen. Maar er is nog weinig specifieke aandacht voor wat de pleger zelf nodig heeft om zijn of haar geweld te stoppen. Een groot aantal medewerkers zijn handelingsverlegen en zijn onvoldoende op de hoogte wat er aan aanbod is. Daar komt ook bij dat ze signaleren dat zowel plegers als slachtoffers zelf ook nog niet altijd in staat zijn om vanuit een stresssituatie hulp te zoeken en te accepteren. De lokale (wijk)team medewerkers kunnen wel een rol spelen in het motiveren tot hulp.

>> Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Het doorbreken van huiselijk geweld is een kwestie van een lange adem. Bij het plegen van geweld is er sprake van een complex samenspel van factoren die leiden tot verschillende vormen van het geweld. Het is niet eens altijd duidelijk wie nu de pleger is en het slachtoffer. Dat loopt in de praktijk veelal door elkaar. Wel weten we dat om het gedrag te veranderen bereidheid nodig is van de pleger zelf. Uit onze inventarisatie komt naar voren dat dit bij plegers niet altijd aanwezig is. Er zijn voorbeelden gegeven door ex-plegers dat ze pas wilden veranderen tot de situatie daadwerkelijk uit de hand was gelopen en politie en justitie erbij betrokken waren. Dit was pas na een lange periode van extreem geweld. De motivatie om iets te doen aan het eigen gedrag neemt toe net nadat er een incident heeft plaatsgevonden en wanneer er drang/dwang bij komt kijken.

Uit onze inventarisatie blijkt dat er wel plegeraanbod is, maar dat er relatief weinig gebruik van wordt gemaakt. Het specifieke aanbod dat er is, is gericht op mannelijke plegers en het reguleren van hun agressie. Ondanks dat men positief is over het aanbod, de bekendheid redelijk en de effectiviteit wordt ondersteund door onderzoek naar dergelijk aanbod, is de toeleiding naar het aanbod beperkt. Op dit moment is het vooral persoonsafhankelijk of een pleger wordt geïnformeerd over het beschikbare aanbod. Een heel duidelijke verklaring hiervoor hebben we niet gekregen; behalve dan de verklaring dat men op het moment wanneer men contact heeft met de pleger er toch onvoldoende aan denkt om de pleger toe te leiden naar het aanbod. Het plegeraanbod maakt geen onderdeel uit van een geïntegreerde aanpak van huiselijk geweld.

Opvallend is dat binnen de (forensische) GGZ het beschikbare aanbod de afgelopen jaren is verminderd. Zo is GGZ E gestopt met het aanbieden van de training "Niet meer door het lint". En hebben GGZ Oost-Brabant en Kairos het werkgebied voor hun (forensische) zorgaanbod drastisch verkleind.

Betekent weinig aanbod ook dat plegers weinig worden geholpen? Dat kunnen we op basis van de informatie niet direct concluderen. De lokale (wijk) teams geven namelijk aan dat ze wel met plegers in gesprek gaan en met alle betrokkenen gezamenlijk een (veiligheids)plan maken om het geweld te stoppen. Veelal is de hulp die vervolgens wordt ingezet gericht op onderliggende problemen (risicofactoren) binnen gezinnen. Wel komt naar voren dat er behoefte is aan meer expertise om met de pleger in gesprek te gaan en hem of haar toe te leiden naar het passende aanbod. De deskundigheid binnen de lokale (wijk)teams is erg verschillend. Er is nog steeds sprake van handelingsverlegenheid en een aantal medewerkers heeft ook moeite om zonder oordeel het gesprek open aan te gaan. Terwijl ook wordt onderkend dat dit wel echt nodig is om daadwerkelijk tot een verandering in het aanbod te komen.

Het voorkomen en het stoppen van geweld vraagt om een goede analyse van de situatie om na te gaan wat de vraag naar hulp is. Het gaat daarbij om hulp die nodig is om binnen het systeem zelf. Daarnaast moet er worden bekeken wat het slachtoffer en de pleger specifiek nodig hebben. Wat ze nodig hebben is afhankelijk van de onderliggende risicofactoren en de specifieke vormen van geweld. Bij voorkeur vindt deze analyse plaats wanneer de bereidheid tot hulp

Succesfactoren

Uit gesprekken en uit het onderzoek van Regioplan (Verbeek, 2020) komt een aantal succesfactoren voor hulp aan plegers naar voren:

Outreaching werken.

Direct, face-to-face contact, hebben met plegers leidt tot het sneller accepteren van hulp. Men voelt zich gehoord en krijgt meer vertrouwen.

Snel erop af.

Door snel nadat het incident heeft plaatsgevonden op de pleger af te gaan, vergroot de kans op motivatie bij de pleger om hulp te zoeken. De bereidheid om het gedrag te veranderen is dan het grootst.

Specialistische kennis bij uitvoerende experts.

Het doorbreken van geweld is een complexe opgave en vraagt om kennis over geweldsdynamiek en inzicht in wat er nodig is om het geweld te doorbreken. Dit gaat om specialistische kennis bij hulpverleners, maar ook om specifiek deskundigheid binnen de lokale (wijk)teams.

het grootst is. Ook constateren we dat drang- en dwangmaatregelen effectief kunnen zijn. We concluderen dat deze manier van analyseren en het toeleiden naar passende hulp en drang- en dwangmaatregelen vanuit het perspectief van de plegeraanpak nog kan verbeteren.

vervolg: Conclusies en aanbevelingen

Aanbevelingen

1

Organiseer als Regionaal Netwerk Zorg en Straf – waar mogelijk in samenwerking met andere partners die zich momenteel oriënteren op de plegeraanpak – een bijeenkomst over een plegeraanpak en specifieke onderwerpen zoals:

- a. Bewustwording: wat is het belang van een plegeraanpak? Wanneer is systeemgericht werken van belang, wanneer alleen specifiek gericht op pleger? Wat houdt ons tegen? Wat kunnen we leren?
- b. Het motiveren van plegers voor hulp.
- c. Het integreren van plegeraanbod binnen de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (zie ook aanbeveling 3).
- d. Het inzetten van drang en dwangmaatregelen als effectieve interventies.

2

Laat bij agressief gedrag van plegers, toeleiding naar het beschikbare plegeraanbod standaard onderdeel zijn bij het bespreken van de casus binnen het actiegericht overleg.

3

Adviseer gemeenten om aanbod voor zowel mannelijke als vrouwelijke plegers in te kopen dat aansluit op verschillende typen van plegers en integreer dit aanbod binnen de totale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

- Ga in gesprek met de gemeente over haar regierol bij het maken van afspraken tussen politie, Veilig Thuis, 3 RO, MDA++ aanpak (nog in oprichting) en lokale (wijk)teams over het inzetten en toeleiden naar passende hulp. Daarbij gaat het om passende hulp voor het gehele systeem en om specifieke hulp voor de slachtoffer en voor de pleger.
- Specifiek voor plegers is het van belang om zo snel mogelijk na een incident standaard in te zetten op het motiveren en toe te leiden naar passend aanbod om het gedrag te veranderen (denk bij agressief gedrag aan Carrousselgroep, Agressietraining Lev-Groep, de Rooyse Wissel, Agressie, en daarna?). Ga ook na of een pleger daadwerkelijk aankomt bij het aanbod.

4

Agendeer namens de partners van het Regionaal Netwerk Zorg en Straf bij (bestuurlijke) netwerkoverleggen / expertisegroep de plegeraanpak en draag succesvolle elementen daarvan over. Denk daarbij aan de volgende elementen:

- **Outreacher** werken en snel na het incident hulp aan te bieden en pleger daar actief naar toe te leiden.
- **In contact blijven** met de pleger om de motivatie om hulp te (blijven) accepteren in stand te houden.
- Zorg voor **voldoende informatie voor plegers** over het beschikbare aanbod.
- Zorg voor **voldoende informatie voor lokale (wijk)team medewerkers** over het beschikbare aanbod.
- Meer **deskundigheidsbevordering** voor lokale (wijk)team medewerkers voor het voeren van gesprekken met plegers en hen te motiveren tot hulp.
- Blijf **werken volgens de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid** en laat het stoppen van geweld en het veranderen van het gewelddadige gedrag expliciet onderdeel zijn van de aanpak.
- Maak **gebruik van de expertise van ervaringsdeskundige plegers**, zij kunnen een rol spelen in het motiveren tot het accepteren van hulp.

5

Ga met plegers en slachtoffers verdiepend in gesprek om na te gaan wat de belemmerende factoren zijn voor het deelnemen aan het beschikbare aanbod en wat zij samen nodig hebben om tot een verandering te komen.

Tot slot merken we op dat we bij deze inventarisatie ons voornamelijk hebben gericht op plegers van partnergeweld. Dit is enerzijds gebeurd vanwege de focus van ons onderzoek, maar tegelijkertijd hebben we weinig tot geen zicht gekregen op het aanbod voor plegers van andere vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Om tot een plegeraanpak te komen dat rekening houdt met plegers van verschillende vormen van geweld, is het nodig om nog een verdieping te maken waarin nader wordt ingegaan op verschillende typen van plegers en wat er voor hen nodig is om hun gedrag daadwerkelijk te veranderen.